

mgr Dariusz Czekaj

Wojsko a społeczność lokalna - wzajemne relacje. Studium przypadku na przykładzie 21. Brygady Strzelców Podhalańskich.

Streszczenie

Relacje cywilno – wojskowe wpisują się w krąg zainteresowań socjologów jako jeden z obszarów, w którym prowadzone są badania nad wojskiem. Badania takie można prowadzić na różnych poziomach społecznych, od mikro, poprzez mezo, aż do makrosocjologicznego, tym bardziej, że na każdym z tych poziomów zawiązują się, istnieją i utrwalają się wieloelementowe relacje społeczne.

Poziom mezosocjologiczny daje możliwość prowadzenia badań w mniejszych, zintegrowanych strukturach wojskowych, takich jak pododdziały, czy nawet oddziały funkcjonujące jako jednostki wojskowe w określonym terenie. Wówczas społeczność lokalna musi być rozumiana definicyjnie, jako społeczność zajmująca określone wspólne terytorium, wyodrębnione oficjalnie granicami administracyjnymi lub nieoficjalnie w sposób naturalny wynikający z tradycji i historii.

Podjęcie badań w obszarze wojska i społeczności lokalnej wynika z zainteresowań autora tą tematyką, jak również jego służby jako oficera Wojska Polskiego. Zbadanie i opis relacji cywilno – wojskowych, jakie występują pomiędzy wojskiem reprezentowanym przez 21. BSP a społecznością lokalną miast, w których stacjonują jej jednostki, stało się przedmiotem jego zainteresowań i skłoniło do podjęcia próby ich zdefiniowania. Powody podjęcia badań empirycznych wynikały z przyczyn poznawczych i praktycznych, co może przełożyć się na rozwój subdyscypliny socjologicznej, jaką jest socjologia wojska, grup dyspozycyjnych. Opis istniejących relacji umożliwi ich lepsze zrozumienie, dokonywanie porównań z wynikami uzyskanymi w innych rejonach kraju i stanie się punktem wyjścia do działań praktycznych.

Niniejsza dysertacja podzielona jest na trzy części: teoretyczną, metodologiczną i empiryczną i obejmuje sześć rozdziałów.

Część teoretyczna pracy została opracowana na podstawie literatury przedmiotu i obejmuje trzy rozdziały.

W pierwszym rozdziale przedstawione są wybrane teoretyczne aspekty funkcjonowania militarnych grup dyspozycyjnych we współczesnej nauce. Dokonana została analiza funkcjonowania wojska w ramach socjologii wojska, socjologii wojny oraz socjologii grup dyspozycyjnych.

Drugi rozdział poświęcony jest przedstawieniu wojska w świetle różnorodnych perspektyw teoretycznych. Autor wskazał tutaj perspektywę analizy wojska jako instytucji społecznej, prezentował różne sposoby definiowania tego pojęcia w socjologii oraz cechy jakie powinna posiadać. Następnie wskazał jak wojsko wypełnia zadania jako instytucja społeczna, a także jaką pełni rolę jako instytucja w społeczeństwie. W dalszej kolejności autor przedstawił definicje i cechy systemu społecznego w różnych koncepcjach, a następnie dokonał systemowego opisu wojska. Trzecim ujęciem jaki podjął w tym rozdziale autor, jest przedstawienie wojska jako organizacji społecznej wraz z jej strukturą, cechami i zależnościami.

W rozdziale trzecim autor zaprezentował 21. Brygadę Strzelców Podhalańskich jako jednostkę wojskową. Przybliżył sposób jej formowania i przemiany, jakie w niej następowały w okresie jej istnienia. Dokonał także wprowadzenia w zagadnienia związane z tradycjami wojskowymi 21. Brygady Strzelców Podhalańskich, jaką dziedziczy i kultywuje na codzień. Przedstawił również specyficzną dla tej formacji symbolikę podhalańską, przejawiającą się w umundurowaniu, oznakach i nazwach pododdziałów wywodzących się od przedwojennych pułków podhalańskich i kultury góralskiej. W dalszej części przedstawił strukturę formalną brygady i zadania jakie realizują jej poszczególne pododdziały. Opisał też związki tej jednostki wojskowej i jej pododdziałów ze społecznością lokalną.

Czwarty rozdział w całości poświęcony jest przedstawieniu metodologicznych podstaw badań własnych. Szczegółowo przedstawiony jest w nim zarówno przedmiot jak i cel badań zarówno w wymiarze poznawczym jak i praktycznym. Autor dokonuje operacjonalizacji pojęć nie omawianych w rozdziałach teoretycznych. W dalszej kolejności przedstawia problemy badawcze i hipotezy przyjęte do weryfikacji badań. Opisuje metody i techniki badawcze, a następnie przebieg prowadzonych badań empirycznych. W ostatniej części tego rozdziału opisuje i scharakteryzuje populację objętą badaniami, zarówno żołnierzy, jak i mieszkańców miast, dyslokacji jednostek wojskowych oraz terenu badań.

W piątym rozdziale autor przedstawił wyniki badań uzyskanych podczas prowadzenia badań ilościowych i jakościowych dotyczących społecznych aspektów postrzegania wojska poprzez społeczność lokalną, oceny relacji cywilno – wojskowych z perspektywy

mieszkańców miast w których stacjonuje wojsko oraz oczekiwań społecznych względem zaangażowania wojska w życie społeczne.

Rozdział szósty stanowi kontynuację prezentacji wyników badań empirycznych. Skupia się na analizie wyników badań ilościowych prowadzonych pośród żołnierzy, a uzupełniany jest wynikami badań jakościowych. Charakteryzuje więzi panujące pomiędzy żołnierzami wewnątrz jednostki i więzi ze społecznością lokalną, z perspektywy żołnierzy. Autor dokonuje oceny zjawisk sprzyjających kształtowaniu się więzi społecznych pomiędzy żołnierzami a mieszkańcami.